

Марія НИКОЛИШИН
студентка Навчально-наукового інституту
міжнародних економічних відносин ім. Б.Д. Гаврилишина
Науковий керівник:
к.е.н., доцент кафедри банківської справи О.Л.Малахова

ІНФЛЯЦІЯ В УКРАЇНІ: ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТА РЕАЛІЇ

*«Інфляція – це податок, що може вводитися
без прийняття закону»
- засновник монетаризму Мілтон Фрідман.*

Проблема інфляції завжди гаряче обговорювалось в Україні – починаючи від періоду гіперінфляції 90-их років і підвищення рівня цін на тлі зростаючого попиту в 2000-х роках і аж до сьогодні, і навіть знайшло своє відображення в майбутньому країни.

Інфляція — тривале зростання загального рівня цін, що, відповідно, є свідченням зниження купівельної спроможності грошей [5].

Основними негативними наслідками інфляції є падіння рівня життя населення. Найбільше страждають групи населення з фіксованим доходом — наприклад, особи, що отримують заробітну плату або ж соціальну допомогу від держави. Відбувається також погіршення очікувань щодо макроекономічної ситуації в майбутньому, що приводить, зокрема, до зниження ділової активності (через інвестиційну складову).

Перші роки становлення незалежної суверенної України супроводжувалися значними економічними труднощами. У головному вони пов'язані з переходом від тотально-планової системи організації виробництва до ринкової економіки. Розпочнемо із загального огляду даної проблеми, а саме з зведених даних індексів інфляції в Україні за 1991 – 2015рр. [2] (табл.1).

Таблиця 1

Темпи інфляції в Україні з 1991 по 01.09. 2015 років

Роки	Темпи приросту до попереднього періоду, %	Роки	Темпи приросту до попереднього періоду, %	Роки	Темпи приросту до попереднього періоду, %
1991	390	2000	125,8	2009	112,3
1992	2100	2001	106,1	2010	109,1
1993	10256	2002	99,4	2011	104,6
1994	501	2003	108,2	2012	99,8
1995	281,7	2004	112,3	2013	100,5
1996	139,7	2005	110,3	2014	124,9
1997	110,1	2006	111,6	01.09.2015	141,4
1998	120	2007	116,6		
1999	119,2	2008	122,3		

Розглянемо детальніше питання інфляції, отже перші роки існування України як незалежної держави супроводжувалися величезним збільшенням цін і характеризувалися високою динамікою їх зростання. Так у 1991 р. інфляція

склала 390 % за рік, у 1992 р. — 2100 %, а в 1993 р. — 10 256 % за рік. Цей рік став піком інфляційного процесу [1].

Основними причинами цього стали непослідовність політичних кроків (хвилі лібералізації цін чергувалися з періодами «заморожування цін») і утримання високих радянських соціальних стандартів в умовах економічного спаду без потужної податкової бази (або будь-якої бази на початковому етапі), що призвело до надмірного збільшення грошової маси. На жаль, Україна стала «світовим рекордсменом» за рівнем інфляції серед країн, що не перебувають у стані війни. Таким чином, були введені заходи жорсткої економії, які дозволяли знизити рівень інфляції до двозначної цифри до 1995 року.

У вересні 1996 року, коли інфляція істотно знизилась, була запроваджена національна грошова одиниця — гривня замість «перехідних» купонокарбованців, які замінили радянський рубль у 1992 році (по обмінному курсу 1:1). Одна гривня обмінювалась у співвідношенні 1:100 тисяч купонокарбованців.

Однією із причин інфляції був високий дефіцит бюджету. Введення нової грошової одиниці і фіксація обмінного курсу на рівні приблизно 1,8 грн. за 1 долар дозволили тимчасово знизити інфляційні очікування. Бюджетне фінансування переключилось з друкарського верстата центрального банку на короткострокові (терміном до одного року) внутрішні позики. Стало зрозуміло, що інфляція є наслідком, а не причиною економічних проблем, які, перш за все, були спричинені «м'якою» грошово-кредитною і податково-бюджетною фіскальною політикою країни [1].

Криза 2008-2009рр дуже сильно вдарила по економіці України. Внаслідок надмірно прискореного переходу Росії до торгівлі енергоносіями за світовими цінами, що відповідно вплинуло на динаміку цін в Україні, спостерігався нестерпний шок пропозиції, який підірвав енергомістку економіку країни, а також постійні політичні свари, негативне сальдо торгівельного балансу, спекуляції на валютному ринку, надмірні соціальні витрати держави, зростаючий дефіцит державного бюджету та покриття його додатковою емісією грошей, кредитна експансія долара тощо - все це "розхитало" стабільність та довіру до національної грошової одиниці та збільшило інфляційні очікування населення. У вересні 2008 р. почалась економічна криза, яка супроводжується не тільки інфляційними процесами, а й падінням національного виробництва (до 25 %), безробіттям (до 3,5 % працездатного населення), зростанням валового зовнішнього боргу (на кінець 2008 р. - 101 млрд дол. США - 56 % до ВВП), криза неплатежів та банкрутство 10 найбільших банків України тощо.

Найбільше у 2008 році подорожчали освітні послуги (на 29%), квартирна плата, вода, електроенергія, газ та інші види палива (28,2%, причому лише у грудні - на 7,5%), продукти харчування (24,2%), транспорт (22,5%).

В роки кризи і показник ВВП, і обсяги споживання знизились приблизно в однаковому співвідношенні. Не дивлячись на це, рівень інфляції дещо впав — з 25,3% в 2008 році до 16% в 2009 році і 9,4% в 2010 році (в середньому за рік). Здавалось, країна рухається у правильному напрямку: в 2010 році економічне зростання набрало певних обертів, курс гривні стабілізувався, рівень інфляції

уповільнився до однозначного числа. Відновлення обсягів споживання відбулося значно швидшими темпами, ніж зростання реального ВВП — вже в 2011 році рівень обсягу споживання (у постійних цінах) перевищив показник 2008 року, в той час як ВВП не досягнув докризового рівня. У другій половині 2012 року почався новий спад економіки і уже у 2014 році знецінення гривні спричинило 24,9% інфляцію грудень до грудня попереднього року.

Державна служба статистики опублікувала звіт про соціально-економічне становище України за січень-вересень 2015 року, судячи з якого спад в економіці триває. Звіт складений без урахування Криму і Севастополя, а також без частини зони проведення антитерористичної операції і розміщений на сайті відомства. Зокрема, за даними Держстату, в січні-вересні 2015 до відповідного періоду попереднього року спостерігалось падіння обсягів промислової продукції - на 16,6%, при цьому споживчі ціни (інфляція) з початку 2015 зросли на 41,4%, а ціни виробників промислової продукції - на 28,0% [2].

Підсумовуючи вищесказане стає чітко зрозуміло, що інфляція негативно впливає на суспільство в цілому. На думку переважної більшості вітчизняних економістів є вже розроблені і запропоновані методи боротьби з інфляцією, на які варто звернути увагу, а саме адміністративні і економічні [4].

Адміністративні методи – це встановлення державою обмежень на підвищення цін та контроль за доходами [5]. Економічні методи поділяють на 2 групи: 1) сукупність заходів антимонопольної політики; 2) це заходи, які сприяють зменшенню витрат виробництва, податків на бізнес, імпортного мита на ввезені засоби виробництва та стимулювання технічного прогресу.

Оскільки в Україні політика дуже тісно пов'язана з економікою, то для того щоб ці методи були реалізовані і щоб теперішня ситуація в Україні не перейшла до стану гіперінфляції в першу чергу наші політики повинні цим зацікавитись. Парламент України повинен запровадити нові стратегії скорочення інфляції використовуючи вищеперераховані методи задля високого рівня життя населення та впевненості в майбутньому для своїх громадян.

Література:

1. Гальчинський А.С. Особливості інфляційного процесу в Україні // Трибуна. - 1994. - №7-8. - С.9.
2. Оційний сайт державної служби статистики України / Електронний ресурс – [Режим Доступу]: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Минфин. Фінансовий портал. Електронний ресурс – [Режим Доступу]: <http://index.minfin.com.ua/index/infl/?2015>
4. Савчук М. Інфляція в Україні: витоки і сучасний стан // Економіка України. - 1994. - №2. - с.9.
5. Wikipedia.Вільна енциклопедія. Електронний ресурс - [Режим Доступу]: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Інфляція>